

lar, ertesi gün şafak vaktine kadar devam eder. Sünnete uymak açısından esas olan, Arafat sınırları içine zilhiccenin dokuzuncu günü zevalden sonra girmek ise de günümüzde birlikte hareket mecburiyeti sebebiyle, hacıların büyük çoğunluğunun zilhiccenin sekizinci gününü Arafat'a taşınmaları ve geceyi orada geçirmeleri teamül haline gelmiştir. Güneş batıncaya kadar Arafat'ta kalmak vâcibtir; güneşin batmasından sonra da Müzdelife'ye doğru yola çıkılır (daha geniş bilgi için bk. VAKFE).

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-‘Arab, “arf” md.; Müslim, “Hac”, 149; İbn Mâce, “Menâsik”, 57; Ebü Dâvûd, “Menâsik”, 68; Tirmizî, “Tefsîr”, 3; Ezrakî, *Ah-bâru Mekke* (Melhas), II, 194-196; Fâkihî, *Ah-bâru Mekke* (nşr. Abdülmelik b. Abdullah b. Dihîş), Mekke 1407/1986-87, V, 6 vd.; Kâsânî, *Bedâ’î*, II, 125 vd.; İbn Rüşd, *Bidâyetü'l-müctehid*, I, 295; Fahreddin er-Râzî, *Tefsîr*, V, 173-175; İbn Kudâme, *el-Muğni*, III, 428; Yâkût, *Mu‘cemü'l-büldân*, IV, 104, 105; Muhibbuddin et-Taberî, *el-Kırâ li-kâşidi ‘ummi'l-kurâ* (nşr. Mustafa es-Sekkâ), Kahire 1390/1970, s. 385; İbn Battûta, *er-Rihle* (nşr. Ali el-Kettânî), Beyrut 1405/1985, I, 187; Fâsî, *Şifâ‘ü'l-garâm fi ahbâri'l-beledi'l-Harâm*, Beyrut, ts. (Dârü'l-Kütübü'l-ilmîyye), I, 301, 306; Şirbînî, *Muğni'l-muhtâc*, Beyrut, ts. (Dârü'l-Fikr), I, 496; Evliyâ Çelebi, *Seyahatnâme*, IX, 691-699; İbrâhim Rifat Paşa, *Mir‘atü'l-Haremeyn*, I, 44-45, 355; “Arafat”, *İA*, I, 549-550; A. J. Wensinck — [H. A. R. Gibb], “Arafa”, *EI*² (İng.), I, 604.

ABDULLAH BOKS

ARAFÂTÜ'L-‘ARİFİN

(عرفات العارفين)

Takıyyüddin-i Evhadî'nin
(ö. 1042/1632-33'ten sonra)
Farsça şuarâ tezkiresi.

Tam adı ‘*Arafâtü'l-‘arîfin ve ‘arâşâtü'l-‘aşîkin* (‘*Arafâtü'l-‘aşîkin ve ‘arâşâtü'l-‘arîfin*) olan eserin müellifi Takıyyüddin-i Evhadî İsfahan'da doğdu ve ilk tahsilini bu şehirde yaptı. Gençlik döneminde Şiraz'da Urîfî-i Şîrâzî ve Ârif-i Lâhicî gibi dönemin ünlü şairlerinin sohbetlerinde bulundu ve ilk şiirlerini burada yazdı. Şiirleriyle Safevîler'den Şah I. Abbas'ın takdirini kazandı. 1606'da Hindistan'a giderek Agra'da 1613'te yazmaya başladığı tezkiresini 1615'te tamamladı. Daha sonra elde ettiği yeni bilgileri ve şiirleri ekleyerek eserine 1632 yılında son şeklini verdi.

‘*Arafâtü'l-‘arîfin*, alfabenin her harfi bir “arsa” sayılarak yirmi sekiz “arsa”ya ve her “arsa” da “mütekaddimîn”, “mütevassıtîn” ve “müteahhirîn” başlıklarıyla üç “arafe”ye (A. Gülçin-i Meânî bu kelimeyi “gurfe” okumuştur) ayrılmıştır. Eserde 3300’ü aşkın şair hakkında bilgi verilmiş, şiirlerinden örnekler yazılmıştır. Ayrıca eserde faydalanılan çok sayıda kaynak da zikredilmiştir. En geniş Fars-

ça şuarâ tezkirelerden biri olan ‘*Arafâtü'l-‘arîfin* hacmi, kaynaklarının çokluğu, müellifin oldukça dikkatli hareket etmesi ve özellikle çağdaşı şairler hakkında bizzat edindiği bilgileri aktarması açısından önemlidir. Henüz yayımlanmamış olan eserin bilinen dört yazması Âsafîyye (Tahran), Kitâbhâne-i Millî-i Melik (Tahran), Bankipür ve Lindesiena kütüphanelerinde bulunmaktadır. Müellifin 1626'da kaleme aldığı *Kâ‘be-i ‘İrfân* adlı eseri ‘*Arafâtü'l-‘arîfin*'in bir özeti sayılabilir.

BİBLİYOGRAFYA :

Nefîsî, *Târîh-i Nazm u Nesr*, I, 379-380; Storey, *Persian Literature*, London 1970-72, I/2, s. 808-811; Ahmed Gülçin-i Meânî, *Târîh-i Tezkirehâ-yı Fârsî*, Tahran 1350 hş., II, 3-21.

ADNAN KARAIŞMAİLOĞLU

ARAGON

İspanya'nın kuzeydoğusunda
bağımsız bir bölge;
1035-1833 yılları arasında
burada hüküm süren ve
Endülüs'teki İslâm hâkimiyetine
son veren
hristiyan krallığı.

Coğrafi terim olarak Sentemeriye (Santaver) Kalesi'nin hâkim olduğu nehir ile vadinin adıdır. Navarra topraklarına uzanan tabii yol Aragon vadisinden geçer. Bu vadi İslâm ordularının özellikle Benblüne (Pamplona) ve Nebre'ye (Navarra) yönelik akınlarında takip ettikleri bir güzergâh idi. Muhammed b. Abdülmelik et-Tavîl Benblüne'yi zaptetmek gayesiyle çıktığı sefer sırasında (298/911) bu yolu takip ettiği gibi Endülüs Emvî Halifesi III. Abdurrahman da 312'deki (924) meşhur seferinde aynı yolu kullanmıştı. Bazılarına göre Aragon bir dağ sırasının (Cebel-i Aragon) adıdır. Makkarî ise Aragon'un Tuleytula (Toledo) ve Sarakusta (Zaragoza) ile birlikte Endülüs'te beşinci iklimde (bölge) yer aldığını ve güneyinde Barselona'nın uzandığını söylemektedir (*Nefhu't-tib*, I, 137). Ancak Aragon her şeyden önce siyasi bir anlam taşımaktadır. Himyerî buranın Sancho'nun oğlu Garcia'nın ülkesi olduğunu, çeşitli beldeleri, menzilleri ve nahiyeleri içine aldığını belirtir (*er-Ravzü'l-mi‘târ*, s. 27).

Roma İmparatorluğu'nun Hispania Tarraconensis adlı eski bir eyaletinin bir bölümünü teşkil eden Aragon V. yüzyılda

Arafat'ın havadan görünüşü

